

ΑΠ 1289/2022. Σύννομος βίος . Οι μεμονωμένες, ευκαιριακού χαρακτήρα καταδίκες για εγκλήματα ήσσονος σημασίας, όπως αυτά που τελέσθηκαν από αμέλεια, μπορεί να μην ληφθούν υπόψη και να χορηγηθεί το ελαφρυντικό, ενώ κρίσιμο είναι να συνάγεται ο σεβασμός από πλευράς του κατηγορουμένου των εννόμων αγαθών, ο οποίος εκδηλώνεται με την τήρηση των δικαιοϋκικών κανόνων που τα προστατεύουν, οπότε μπορούν να ληφθούν υπόψη για την μη χορήγηση του ελαφρυντικού αποφάσεις πολιτικών δικαστηρίων (λ.χ επί αγωγών αδικοπραξίας) ή διοικητικών δικαστηρίων (λ.χ επί προστίμων) ή διοικητικών αρχών (λ.χ επί πειθαρχικών παραπτωμάτων), από τις οποίες προκύπτει η κατ' επανάληψη παραβίαση επιτακτικών κανόνων δικαίου αυξημένης σπουδαιότητας.

«...Σύμφωνα με το άρθρο 84 παρ. 2 εδ. α' του νέου ΠΚ (ν. 6419/19) ελαφρυντική περίπτωση θεωρείται «το ότι ο υπαίτιος έζησε σύννομα ως το χρόνο που έγινε το έγκλημα, περίπτωση που δεν αποκλείεται από μόνη την προηγούμενη καταδίκη του για ελαφρό πλημμέλημα». Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση του νόμου, αντί του απροσδιόριστου κριτηρίου της έντιμης ζωής υιοθετήθηκε το δεκτικό βεβαίωσης της «νόμιμης» ζωής. Στο κράτος δικαίου ο πολίτης είναι ελεύθερος να διάγει, όπως ο ίδιος κρίνει, εφόσον δεν παραβιάζει επιτακτικούς ή απαγορευτικούς κανόνες δικαίου. Όταν δεν έχει διαπράξει αξιόποινη πράξη ή έχει καταδικαστεί για ελαφρό πλημμέλημα, είναι ανεπίτρεπτο να ελέγχεται η κατά το Σύνταγμα (άρθρο 9 παρ. 1 εδ. β') «απαραβίαστη» προηγούμενη ατομική και οικογενειακή του ζωή. Το δικαστήριο δικαιούται να ελέγξει μόνο τις περιστάσεις τέλεσης της αξιόποινης πράξης. Το κρίσιμο κριτήριο επομένως είναι η σύννομη ζωή του υπαιτίου, που καταφάσκει, όταν αυτός δεν έχει παραβιάσει επιτακτικούς ή απαγορευτικούς κανόνες δικαίου, του λευκού ποινικού μητρώου μη όντος του μόνου αποδεικτικού στοιχείου για την χορήγηση ή μη του ελαφρυντικού, εφόσον ο δικαστής δύναται να κρίνει σχετικά στα πλαίσια που ορίζει το άρθρο 178 ΚΠΔ. Ενόψει των ανωτέρω, η διάταξη αυτή (84 παρ. 2α) του ισχύοντος από 1/7/2019 νέου ΠΚ είναι ευμενέστερη της αντίστοιχης του παλαιού, που όριζε ότι η ελαφρυντική περίπτωση συνίστατο στο «ότι ο υπαίτιος έζησε ως το χρόνο που έγινε το έγκλημα έντιμη, ατομική, οικογενειακή, επαγγελματική και γενικά κοινωνική ζωή», αφού με τη νέα διάταξη διευρύνεται η δυνατότητα αναγνώρισης του άνω ελαφρυντικού, καθόσον υιοθετήθηκε το δεκτικό βεβαίωσης κριτήριο της «νόμιμης» ζωής, έναντι του απροσδιόριστου κριτηρίου της «έντιμης» ζωής που απαιτούσε η προϊσχύουσα διάταξη και δεν ελέγχεται πλέον η κατά το Σύνταγμα «απαραβίαστη» προηγούμενη ατομική και οικογενειακή ζωή του υπαιτίου (ΑΠ 905, 805, 263, 95/2020, 1663, 1466/2019). Έτσι οι μεμονωμένες, ευκαιριακού χαρακτήρα καταδίκες για εγκλήματα ήσσονος σημασίας, όπως αυτά που τελέσθηκαν από αμέλεια, μπορεί να μην ληφθούν υπόψη και να χορηγηθεί το ελαφρυντικό, ενώ κρίσιμο είναι να συνάγεται ο σεβασμός από πλευράς του κατηγορουμένου των εννόμων αγαθών, ο οποίος εκδηλώνεται με την τήρηση των δικαιοϋκικών κανόνων που τα προστατεύουν, οπότε μπορούν να ληφθούν υπόψη για την μη χορήγηση του ελαφρυντικού αποφάσεις πολιτικών δικαστηρίων (λ.χ επί αγωγών αδικοπραξίας) ή διοικητικών δικαστηρίων (λ.χ επί προστίμων) ή διοικητικών αρχών (λ.χ επί πειθαρχικών παραπτωμάτων), από τις οποίες προκύπτει η κατ' επανάληψη παραβίαση επιτακτικών κανόνων δικαίου αυξημένης σπουδαιότητας. Ειδικότερα, "σύννομη" χαρακτηρίζεται η ζωή του ατόμου, όταν το τελευταίο καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής του και μέχρι την στιγμή της τέλεσης της αξιόποινης πράξης, σέβεται τα έννομα αγαθά με την τήρηση των δικαιοϋκικών κανόνων που τα προστατεύουν και κατά την τέλεση πράξεων που ρυθμίζονται από σχετικό νόμο συμμορφώνεται μ' αυτόν, έτσι ώστε το

έγκλημα που έχει τελέσει να εμφανίζεται ως εξαίρεση σε αυτή τη σταθερή στάση της ζωής του, ως δυσάρεστη έκπληξη, ως γεγονός που ουδείς περίμενε από τον συγκεκριμένο δράστη. Έτσι ο σύννομος βίος δεν ταυτίζεται με το λευκό ποινικό μητρώο, αλλά με την εκ πεποιθήσεως υποταγή στη νομιμότητα ως προς όλες τις εκφάνσεις της καθημερινότητάς του, κατάσταση που δεν εξασφαλίζεται με την ανυπαρξία καταδίκης του για αξιόποινη πράξη. Άλλωστε, το μεν η παραβίαση των νόμων δεν θεμελιώνει πάντοτε αξιόποινη πράξη, ενώ πολλές αξιόποινες πράξεις παραμένουν στην αφάνεια. Συνακόλουθα, αν κάποιος παραβιάζει ή δεν σέβεται αστικούς κανόνες, η συνδρομή στο πρόσωπό του της εν λόγω ελαφρυντικής περίπτωσης δεν έχει έρεισμα στο νόμο, το δε λευκό ποινικό μητρώο απλά συνεκτιμάται από το Δικαστήριο στα πλαίσια που ορίζονται από τις διατάξεις των άρθρων 177 και 178 ΚΠΔ για τον σχηματισμό της δικανικής του κρίσης περί την ύπαρξη του σύννομου βίου, προκειμένου ν' αποφανθεί επί του αυτοτελούς αυτού ισχυρισμού. Εν τέλει για την θεμελίωση του σύννομου βίου λαμβάνεται υπόψη η συμπεριφορά του κηρυχθέντος ενόχου μέχρι την τέλεση της αξιόποινης πράξης λαμβανομένων μάλιστα υπόψη των περιστάσεων υπό τις οποίες αυτή τελέσθηκε και επί πλέον προϋπόθεση της αποδοχής ή μη του σχετικού αυτοτελούς ισχυρισμού είναι η επιβλητέα σε εκάτερα των περιπτώσεων ποινή να είναι σύμφωνη με την αρχή της αναλογικότητας (ΟΛΑΠ 2/2022)....»